

SÖNDAGSKRÖNIKAN

D

et är bara två år sedan. I en dokumentärserie berättar SVT:s Bosse Lindquist historien om Paolo Macchiarinis framfart. Skrämmande detaljer blir kända. Karolinskas så kallade stjärnkirurg tillåts hålla på med vådliga luftstrups-experiment på patienter. Resultaten är förfärande.

Skandalen blir en världsnyhet som skakar såväl Karolinska sjukhuset som Karolinska institutet – Sveriges främsta forskningsinstitution. Rektor och ordförande avgår. Förtroendeskanan är omfattande.

På sjukhuset är det sämre med ansvarsutkrävandet. Men på tröskeln till 2018 års valrörelse blåser det åter kring Karolinska, och denna gång är det inte institutet utan sjukhuset som är i centrum.

I lång rad artiklar har DN:s reportrar Anna Gustafsson och Lisa Röstlund satt ljuset på vad som händer när ansvariga politiker tappar greppet om landets viktigaste universitetssjukhus. Om enorma och bristfälliga konsultnotor. Om misstänkt jäv bland beslutsfattare med kopplingar till externa privata aktörer. Om förändringar i organisationen som tycks ha framkallat vårdköer, lidande och i värsta fall död.

Att privat och offentlig verksamhet ibland använder sig av konsulter är i sig inte konstigt. Men på Nya Karolinska har det inte handlat om tillfällig hjälp, och det finns dessutom allvarliga frågetecken kring själva upphandlingen. Ett enskilt bolag – amerikanska Boston consulting group, BCG – har haft sina fingrar i väldigt många av landstingets syltburkar.

Sedan 2011 har bolaget fakturerat Nya Karolinska över en kvarts miljard. Bara 2015–2017 betalade sjukhuset

700 000 kronor i månaden för en enskild BCG-konsult, visar DN:s granskning. Underlagen till fakturor har varit bristfälliga. Och Karolinskas produktionsdirektör attesterade åtskilliga av BCG-räkningarna, trots att han rekryterades till sjukhusets ledning från just BCG.

DN:s granskning fick Karolinska att tillsätta en internrevision, som blev klar i slutet av januari.

Efter att ha mottagit rapporten konstaterade sjukhusdirektören Melvin Samsom självkritiskt att Karolinska ”brustit i rutiner och processer för inköp av externa konsulter”.

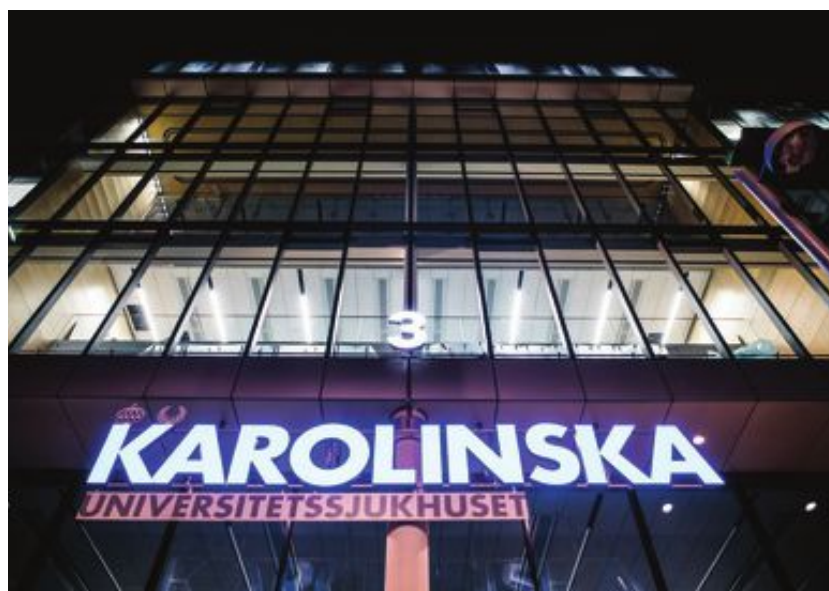
Internrevisorn använder hårdare ord än så, och kommer med skarp kritik – det mesta han tar upp är bekanta saker för den som följt DN:s granskning.

Det var ”direkt olämpligt”, konstaterar internrevisorn, att Boston consulting group tog sig in på Nya Karolinska genom att först erbjuda ”gratis hjälp” innan bolaget började sälja sina tjänster till skyhögt taxa.

Rapporten bekräftar att produktionsdirektören inte bara rekryterades från konsultbolaget. Under 2016–2017 attesterade han dessutom åtta fakturor och delbelopp på ytterligare fyra räkningar från sin gamla arbetsgivare. Beloppen låg mellan 17 000 och 770 000 kronor. Därtill var samme produktionsdirektör med och poängsatte leverantörer – bland dessa Boston consulting group – i samband med en upphandling.

Det internationellt välrenommerade konsultbolaget tycks ha bländat sjukhusets högsta chefer med sin styrnings- och ledningsfilosofi. Normala upphandlingsrutiner och jävsregler vägde lätt när BCG-stjärnorna skulle styra upp verksamheten, vilket inte så lite för tankarna till hur Karolinska åsidosatte patientsäkerheten när en annan så kallad stjärna, en numera ökad kirurg, utlovade enastående vårdresultat.

Är jämförelsen orimlig? Om allt var frid och fröjd på Nya Karolinska skulle man möjligen kunna begränsa upprördheten till fakturahanteringen. Men försöken att reformera verksamheten har framkallat missnöje bland medarbetare, personalavhopp och operationsköer. Problemen har fått spridningseffekter till andra delar av vården

Ansvaret som försvann.

Foto: Alexander Mahmoud

Det internationellt välrenommerade konsultbolaget tycks ha bländat sjukhusets högsta chefer med sin styrnings- och ledningsfilosofi.

i Stockholm när det toppmoderna och högspecialiserade sjukhuset – hjärtat i verksamheten – inte fungerar som det ska.

Efter DN:s avslöjande om att Karolinska förra sommaren tackade nej till hjälp från Danderyds sjukhus med att operera akut cancersjuka, har åklagare inlett en förundersökning. Brottsrubriceringen är grovt vållande till annans död.

Att de rättsvårdande myndigheterna tagit sig an ärendet är unikt, och ytterst graverande för Karolinska. Två målsägande, som fortfarande lever, har förhört.

Produktionsdirektören avgick i januari när historien var på väg att bli känd. Han själv svarade på försommaren att Karolinska inte behövde någon

extern hjälp med cancerpatienterna. Köproblematiken påstods vara hanterbar – fram till att patienter dog efter att ha väntat för länge.

Höga chefer kan snabbt förlora sina jobb, men ansvaret för sjukvården i Sverige är ytterst politiskt. Och i Stockholm är det allianspartierna som styr landstinget.

Finanslandstingsråd är Irene Svenonius (M), som dessutom råkar vara gift med chefen för upphandling på Karolinska – som skrivit under beställningar till Boston consulting group.

För väljarna är vården central, den konkurrerar med invandring om platsen som den viktigaste frågan. De växande vårdköerna på senare år har bidragit till att engagemanget ökat. Den senaste tidens granskning har skärpt intresset.

Nya Karolinska var tänkt att bli ett internationellt skyltfönster, men har hittills inte stärkt förtroendet för vården i Sverige. Tvärtom väcker utvecklingen där en rad grundläggande frågor.

Sköts sjukvården professionellt? Har de anställda förutsättningar att göra ett bra jobb? Används skattepengarna korrekt?

Vi vill alla kunna svara ett betryggande ja på de frågorna. Ingen som följt granskningen av Nya Karolinska kan göra det.

Peter Wolodarski: Nya Karolinska blev en skandal istället för ett skyltfönster.

Karolinska är ett av norra Europas bästa sjukhus. Det är djupt nedslående att beskåda hur verksamheten skadas när de politiskt ansvariga förlorar greppet.

Peter Wolodarski, chefredaktör

